

NEDJELJA U SVEČENIČKOJ EGZISTENCIJI

Franjo JURAK

Uvod

Da se lakše uđe u problematiku ovoga naslova, raščlanjujem ga na slijedeća pitanja: što je nedjelja u svećenikovo egzistenciji, što bi ona trebala biti, kakvo značenje ima ona za svećenika-dušobrižnika i kako joj on pristupa sa svoga dušobrižničkog aspekta?

Literatura koja obrađuje nedjelju s raznih aspekata nije tako obilna. Ni na stranim jezicima, a pogotovo ne na hrvatskom jeziku. Još je teže s literaturom koja obrađuje ovu temu, tj. nedjelja u svećeničkoj egzistenciji. Trebalo je navući prilično literature općeg karaktera, kao što se vidi u dodatku referata, da obrada ne bi ostala u neplodnom kruženju uskog vlastitog razmišljanja, već da bude oplodena mišlju i iskustvom drugih.

Cilj ovog referata nije dociranje, već traženje putova kako bi nedjelja mogla dati maksimum dušobrižniku i cijelom Božjem narodu. To ću pokušati iz vlastitog iskustva ali ponajviše iz iskustva drugih. Napominjem da sam kao svećenik službovao i na selu, provincijskom gradiću i u gradu. To kažem zato jer želim prići problematici ove teme s raznih aspekata.

Nedjelja je za dušobrižnika, priznao on to ili ne, često paradoks. Ona ga katkada sa svojim uspjesima obrađuje, a sa svojim neuspjesima obeshrabljuje i stavlja u pitanje osmišljenje njegova svećeničkog poziva. Tko među nama nije doživio i ekstazu nedjelje, duhovni optimizam, ali i depresiju? Transfiguraciju ali i Getsemani? Otvaranje ali i tupo zatvaranje? Doživljaj velike zajednice i samoću? Ljepotu skupne liturgije i strahovitu alergičnost u liturgiji nekolicine?

Zato ovdje u uvodu iznosim misli svećenika i teologa Congara napisane u članku »*A mes frères prêtres*« u *La vie spirituelle*. Izgledaju mi kao napisane ad hoc. On govori o uzrocima svećeničke tjeskobe i kaže da je situacija svećenika u suvremenom svijetu kao i situacija Crkve. Crkva sa svojim dogmama, sakramentima, disciplinom i službama, sa svojim konkretnim oblicima, determinirana je u povijesti, ali u svojoj biti ona je božanskog porijekla po pozitivnoj objavi i ustanovljenju, što je izvršeno u određenom prostoru i vremenu, a ima vrijednost za sva vremena i za čitav svijet. Tako slično i svećenici. U

totalnosti ustanove, u determiniranim oblicima vremena i prostora i u relativnosti osoba koje nose taj poziv, oni su ipak za sva vremena i za čitav svijet.¹

U toj apsolutnosti i ujedno relativnosti nalaze se uzroci svećeničke tjeskobe. Osjeća se izoliran u svijetu. Kao mala Crkva-dijaspora. Katkada interesantan kao osoba, a kao svećenik malo ili ništa. Osjeća se izoliran i u Crkvi, kako u vertikali, tj. u pravcu hijerarhije, tako i u horizontali, među vjernicima. I kod jednih i kod drugih doživljava nerazumijevanje, nebrigu, razočaranje.²

Ne stvara li u svećeniku upravo nedjelja vrtlog ovakvih misli i osjećaja?

Congar na tu tjeskobu daje odgovor. Kakav? — U vjeri i nadi. Svećenik mora biti čovjek vjere i nade poput Abrahama (Heb 11,8; Rim 4,18). Poput Mojsija (Izl 15,24; 17,2; Heb 11,27). Ta vjera i nada ne odnosi se samo na Boga nego također i na čovjeka. I čovjek je dostojan našega povjerenja i našeg pouzdanja.³

Da bi se ti elementi, koji bi trebali svećenika držati u ekvilibriju, tj. vjera i nada, u nečemu konkretizirali, Congar upućuje svećenika na neke principe: Ne smije nasjesti karnalnoj logici — ovdje se nema što raditi. Uvijek ima posla za svećenika. Treba samo izaći, treba poći k ljudima u njihove stanove, gostionice, domove, poduzeća, tvornice, i pokušati živjeti njihov život. Cardijnu su rekli da se u onoj četvrti kamo je bio poslan, a bila je to siromašna četvrt predrađa, ne isplati raditi. On je ipak pošao tamo i uskoro je postao vođa mnogih mladih i siromašnih radnika. Crkva će uvijek biti i ostati kvasac, jer »iako stvarno ne obuhvaća sve ljude, i izgleda kao malo stado, ipak je za sav ljudski rod jaka klica jedinstva, ufanja i spasenja« (LG 9). U tom velikom radu nismo sami. Ni danas. Svaka riječ, misao, rad, logikom mističnog Kristovog Tijela veže sve članove u jedno. Tajna apostolata mnogo je dublja nego što se to u prvi mah čini. Pavao kaže da je naša glavna borba ne protiv tijela i krvi, nego protiv Moći (Ef 6,13) koje su inkarnirane u politici, u novcu, progresu, rasi, propagandi, sili, nacionalizmu, šovinizmu, a koje se također kao kvasac nalaze u svijetu i šire se logikom zla. To je duhovna borba koja će trajati do konačnog Kristovog dolaska, a na koju je svaki dušobrižnik pozvan par excellence. Trebamo učiti na mudrosti Križa, koja u sebi krije stalnu dinamiku — Muke i Uskrsnuća — i po kojoj sve treba da gledamo u odsjevu pashalne radosti i pobjede, osvjedočeni da smo svojim radom i patnjama doprinijeli otkupljenju braće ljudi (Kor 4, 10—12).⁴ Nedjelja sa svojom dinamikom krije u sebi ne samo uspomenu na Muke nego i na Kristovo uskrsnuće. Ona je poprište duhovne borbe i time daje ritam i snagu dušobrižnikovom radu i životu.

Iza ovoga dosta opširnog uvoda, koji osvjetljuje presudnost, totalitet i relativitet svećeničke egzistencije i u isti mah ukazuje na specifičnu važnost nedjelje u izdiferenciranosti dušobrižničkoga rada i života, jer se to dvoje neminovno u svojoj kompaktnosti i raščlanjenosti upravo najviše isprepliće u nedjelju, prelazim na prvu točku.

1. CONGAR, Y., *A mes frères prêtres*, La vie spirituelle 47(1965) 502.

2. Nav. djelo, str. 503—506.

3. Nav. dj., str. 507—508.

4. Nav. dj., str. 507—517.

I. NEDJELJA DUŠOBRIŽNIKA KOD NAS — STVARNO STANJE — POSTAVLJANJE PROBLEMATIKE

Uzdržavam se od generaliziranja stvari ili problema. Ne bih htio da se tko osjeća pogođenim, osim najprije mene samoga i onda svako same stvari. Razmišljanje koje iznosim nije samo moje nego i braće svećenika s kojima sam dolazio u kontakt u dosadašnjem pastoralnom radu.

1. S obzirom na nedjelju općenito

Općenito se nedjelja dušobrižnika smatra najtežim danom u tjednu. Nedjelja je paradoks. Dok vjernici ulaze u nedjelju s nekim opuštanjem, svećenik ulazi preokupiran. Paradoks je katkada i kroz cijeli tjedan. Možda stvaran, a možda samo fiktivan. Dok svi ljudi rade, trče, brinu se, dušobrižnik kao da nema pravog posla. Razni njegovi poslovi kroz tjedan kao da su previše ad libitum, proizvoljni. Za mnoge znak su neke komotnosti ili u najmanju ruku nestručnog i nepotrebnog rada. Među vjernicima nastaje poslovice: Mi šest dana radimo, a jedan počivamo, a svećenici šest dana počivaju, a jedan rade. Takvom shvaćanju doprinose i neki poslovi koji nisu specifično svećenički: poljoprivreda, stočarstvo, svinjogojstvo, peradarstvo, što vjernici više smatraju kao svećenikov hobi, a ne ozbiljno zanimanje. U nekim krajevima u većoj ili manjoj mjeri vladaju još uvijek feudalni odnosi između svećenika i vjernika. U takvim odnosima ljudi su gledali svoga feudalca kao čovjeka sreće ili blagoslova, koji ne mora raditi, već samo nadgleda. Tako promatraju i svećenika koji živi kao feudalac. Ima dovoljno slobodnog vremena, nadgleda i nešto malo radi nedjeljom. Tamo gdje se katehizacija obavlja samo dva ili tri mjeseca godišnje — pod praznicima — utvrđuje se gornji mentalitet. Dok sve škole rade devet ili deset mjeseci, a praznikuju dva ili tri, kod dušobrižnika je obratno. Možda ovo izgleda karikirano. Pa i jest tako. No još bi bila veća karikatura kad bih rekao da postoje i takvi koji uvijek praznikuju. Rekao mi je jučer jedan svećenik da bi trebalo i to spomenuti. Dakako da time nije sve rečeno. Postoji druga strana medalje: Svećenici kojima je čitav tjedan jedan veliki radni dan — pa i nedjelja.

2. S obzirom na nedjeljni odmor svećenika

Za mnoge je svećenike nedjelja zaista težak i težački dan. Uepovrat je otišao nedjeljni odmor, osjećaj blage svečanosti i mira. U takvom tempu nedjelja se očekuje s veseljem, a s radošću se konstatira da je i taj dan prošao. Sa strahom se ulazi u nju; radost, žalost, briga i teret dok traje, a blago opuštanje na njezinom zalazu. Za većinu pastoralno aktivnih svećenika nedjelja je potpuno ispunjena raznim poslovima, možda s malim fizičkim ili psihičkim predahom, da bi se moglo dalje. Takvi ne misle na nedjeljnu zabavu i odmor. Izgleda im to gotovo kao luksuz. Osjećaju da bi to barem katkada ili nekako trebalo, no nedjeljni pastoralni rad, opća organizacija pastve,

koja ne ovisi o dušobrižniku, već dušobrižnik o njoj, te baština i upravo takva formacija svećenika i vjernika kakva jest — sve to ne da da se ostvari nešto drugo ili da se sadašnjem drugačije priđe. Oni mogu misliti na svoj odmor eventualno koji drugi dan u tjednu.

3. *S obzirom na euharistijsko nedjeljno slavlje i celebraciju ostalih sakramenata*

Ova se točka nadovezuje na pređašnju i ujedno daje odgovor barem donekle zašto je danas takva nedjelja jednog dušobrižnika. Od jutra do navečer mise, ispovijedi, nagovori, krštenja, razgovori, primanja stranaka, bliža ili dalja putovanja, sve u vezi s pastorizacijom nedjelje, i razne druge aktivnosti koje su u vezi s celebracijom sakramenata u nedjelju. Ovo je vrlo kratko i sažeto rečeno, no to nedjelju ispunjava nevjerovatnom brigom, nestrpljivošću, brzinom i napetošću. Mislim da o tome ne treba pobliže govoriti, jer smo sami mnogo puta doživjeli takvu nedjelju. Mislim da je takvo sadašnje stanje, koje je plod i naše pastoralne neorganiziranosti ali također i uvjetovano našim vremenom i prostorom.

4. *Uloga ovakve nedjelje u svećeničkoj duhovnosti*

Gledajući sve ovo, pitamo se da li i kakvu ulogu igra upravo takva nedjelja u duhovnosti svećenika-dušobrižnika? Da li u nedjelju svećenik sebe također hrani i napaja za stolovima Gospodnjim ili je ponajprije servis za druge? Da li tako shvaćena nedjelja može biti podesna za rast specifične svećeničke duhovnosti i ujedno prikladna u službi rasta Božjeg naroda? Ili možda dušobrižnik uzima sebi koji drugi dan u tjednu s namjerom da se on sam i zasebno od drugih susretne sa »svojim Bogom«? Ovdje nećemo potanko odgovarati na sva pitanja. Dovoljno je iznijeti mišljenje, koje je prilično rašireno među svećenicima, da je nedjelja najprije za druge, a ne za svećenika, jer nema vremena za sebe niti za izgradnju svoje duhovnosti pa se zbog toga usavršuje u druge dane. Zato dušobrižnik smatra nedjelju i s te strane vrlo teškom pa, da tome doskoči, uzima koji drugi dan u tjednu da i on ima nedjelju.

II. NAČELA ZA REORGANIZACIJU NEDJELJE

Pošto sam iznio svoje mišljenje o faktičnom stanju dušobrižničke nedjelje sa svom pastoralnom preokupacijom, sada prelazim na načela koja bi nas trebala voditi pri reorganizaciji nedjelje. Neću se osvrnuti na sve probleme koje sam usput zbito spomenuo, jer bi to prelazilo okvire dozvoljenog vremena. Spominjem samo najvažnije. Tvrdim naime da ovakva nedjelja kao što sam je iznio nije idealna nedjelja i to zbog trostrukoga aspekta: *vertikalnog* — Bog, *horizontalnog* — bližnji, *dubinskog* — sam svećenik.

Ovih ću se aspekata pomalo dotaknuti u slijedećim točkama. Tvrđim također da ovakva nedjelja nije dovoljno fundirana ni psihološki, ni pastoralno-sociološki, ni teološki, ni historijski, kao što dokazuju i drugi referati na ovom tečaju. Ovakva nedjelja boluje i na pomanjkanju kompaktnosti, jer dušobrižnika ne čini da bude jedno s Božjim narodom. Mislim da bi se nedjelja mogla reorganizirati prema raznim teološkim, psihološkim, pastoralno-sociološkim i historijskim datostima, uzimajući u obzir naše vrijeme i prostor. U slijedećim točkama dajem smjernice u tom pravcu bez prisvajanja gotovih recepata.

1. Nedjelja i svećenikova duhovnost

Isti su izvori na kojima se hrani i napaja duhovnost i svećenika i vjernika (SC 1, 10—12). Koncilski dokumenat »Deklaracija o službi i životu svećenika« stavlja na prvo mjesto »o službi«, a zatim »o životu«. Time želi reći da služba svećenika ispunja njegov život, usavršuje ga, posvećuje i osmišljuje. A to nije ništa drugo nego ono što primaju vjernici za svoje posvećenje. »Tako, dok vrše službu Duha i pravde, samo ako su poučljivi Kristovu Duhu koji ih oživljava i vodi — oni se učvršćuju u duhovnom životu« (PO 12) Ili: »svećenici postizavaju svetost na vlastiti način, tako što svoje dužnosti vrše iskreno i neumorno u Kristovu duhu« (PO 13). Među tim dužnostima Crkva poglavito preporučuje one čine »kojima se vjernici hrane Božjom riječi s dvostrukoga stola, sa stola Sv. pisma i sa stola Euharistije« (PO 18). Svećenik nije naime samo davalac tajni, već u isto vrijeme i primalac. Kada dijeli sv. sakramente i uopće kada vrši svoje svećeničke dužnosti, milost koja preko njega prelazi povjerenim vjernicima, oplodena se vraća i zahvaća dušu svećenika. A dan koji je središte svih tih čina i dužnosti jest nedjelja sa svojom liturgijom, svojim misterijem, svojim zajedništvom i svojim odmorom.

Postavljamo pitanje zašto baš nedjelja, a ne koji drugi dan? Premda je već na to pitanje donekle odgovoreno u dosadašnjim referatima, spomenut ću ovdje nekoliko zbitih rečenica za osvjetljenje relacije dušobrižnik — nedjelja. Nedjelja je dan Gospodnji, i to ne kao njegovo vlasništvo, već kao dan događaja koji su se u vezi s Gospodinom i u vezi s nama jednom zbili i koji se njegovom tajnom još uvijek među nama događaju da bi u nama proizveli otkupljenje. Nedjelja je spomen-dan Kristova uskrsnuća. Karakteristika je kršćana da žive prema Gospodnjem danu, tj. sa Kristom Uskrsnulim. Iz toga izvire nedjeljna radost. Pozvani smo naime u život i to život u izobilju (Iv 10, 10). U nedjelju se očituje Crkva, postaje vidljivom kao grad na gori, kao svjetlo, kao sakrament.⁵ Crkva doduše ne postoji samo onda kada je sakupljena, ona egzistira samo u onoj mjeri u kojoj su njezini članovi pozvani u zajedništvo i ukoliko ostaju u zajedništvu. Crkva je tamo prisutna gdje je od Boga pozvana i sakupljena na službu Božju. Nedjeljni je skup vidljiv znak nevidljivoga. Zato je misterij, sakrament. U takvom je skupu na poseban način prisutan Krist. On je svagdje prisutan gdje se dvojica ili trojica skupljaju u njegovo ime

5. DAILLARD, JEAN, *Dimanche*, Dictionaire du spiritualité, Paris 1957, sv. 3, str. 948—982.

(Mt 18,20). Ali je to osobito u nedjelju radi posadašnjivanja pashalnog misterija. Nedjeljom se očituje vjera i jedinstvo Božjeg naroda. To je dan poslanja apostola i dan Duhova. Nedjelja daje pashalni odsjev cijeloj kršćanskoj duhovnosti. Ona je sveti dan, jer svojim bogatim sadržajem hrani kršćanski religiozni osećaj.⁶ Nedjelja hrani duhovnu borbu kršćana preko svoje liturgije. Duhovna borba nalazi se u srcu liturgije, bilo u Riječi bilo u euharistijskoj Zrtvi. Liturgija nam predstavlja Krista koji se bori u nama, koji nas povezuje u jedno, tako da je borba svakoga pojedinca borba svih.⁷ Nedjelja je vrijeme između Uskrsa i Paruzije, vrijeme Crkve, spojna točka Uskrsa i Paruzije. Tu se stvaraju planovi, zacrtavaju linije. Nedjelja je kao vidljiv znak i anticipacija Posljednjega Dana. Ona je dokaz da je Kraljevstvo Božje ušlo u punu ljudsku povijest.⁸ Iz ovih lapidarno ali bogato nabrojanih datosti, u koje nisam htio poblize ulaziti, jer neposrednije dolaze u drugim referatima, postaje jasno, da nedjelja ima centralnu ulogu u duhovnosti svećenika-dušobrižnika.

2. Odnos dušobrižnika prema nedjeljnoj liturgiji

a) Središnje mjesto u nedjelju zauzima Liturgija (SC 42; SC 6, 7; PO 6). A u liturgiji najvažnije mjesto zauzima liturgijsko slavlje (SC 47) U »Deklaraciji o službi i životu prezbitera« kaže se: »Euharistijski je dakle sastanak, kojem je na čelu prezbiter središte zajednice vjernika.« (PO 5). Pio kaže da nema kršćanskog života bez liturgije. Ona je prvi neosporivi izvor istinskog kršćanskog duha. Osobno vladanje kršćana ovisit će mnogo o nedjeljnom skupu.⁹ Kršćanska Pasha uvijek se slavi. Nedjelja je ustanovljena da se Kristova Pasha što intenzivnije doživi jer je izabrana prije svega da proslavi Kristovo Uskrsnuće. Kršćani nedjeljom dolaze na izvore. Lokalna zajednica — Crkva — ujedinjuje se oko Krista, tj. oko Riječi i oko Stola.¹⁰ Kroz nedjeljnu liturgiju očituje se i misijsko poslanje cijele zajednice.¹¹ Kroz nedjeljnu liturgiju stvara se Crkva (LG 26). A jer se nalazi u srcu svijeta, hrani ljubav, evangelizaciju, solidarnost, kršćanske socijalne odnose i dakonsku službu.¹²

b) Za svaku važnu liturgijsku službu mora i svećenik biti adekvatno formiran. Njegova formacija mora biti ponajprije kristološka. Krist sve u svemu. Ekleziološka, tj. nesebično proširena na cijelo Mistično Kristovo Tijelo. Zatim prožeta duhom služenja Evanđelju u kojemu nema mjesta za »duhovnu« hijerahiju.¹³ (Koncil traži da svećenici odgajaju najprije u sebi humane kreposti, da budu najprije ljudi, a onda svećenici.¹⁴ Da se kler ne sakriva iza sakramenata. Da bježi od neodgovorne improvizacije liturgijskoga života.¹⁵

6. Nav. dj.

7. BESNARD, A.M., *Liturgie et combat spirituel*, La Maison- Dieu, 1963, 1, str. 5...

8. DAILLARD, JEAN, *Dimanche*, str. 948—982.

9. Nav. dj.

10. Nav. dj.

11. SCHLÖESSER, FELIX, *Liturgie und missionarische Gemeinde*, Lebendige Seelsorge 16 (1965) 168.

12. HAMMAN, A., *La messe au coeur du monde*, Prêtre et Apôtre 50 (1968) 213.

13. SCHÜSTER HEINZ, *Spiritualità presbiterale*, Concilium, 1969, 3, str. 96—105.

14. BARACCO, LINO, *Prima uomini, poi sacerdoti*, Perfice munus, br. 3, 1968, str. 139—143.

15. *Le clergé caché sous le sacrement*, La vie spirituelle, 67 (1967) str. 34—45.

c) Postavljaju se i psihološki zahtjevi svećeniku. On naime ne može postići da njegovi vjernici u potpunosti dožive nedjelju ako on sam ne doživi duhovnost nedjelje. Ne smijemo postati nedjeljni zanatlije koji savršeno znamo svoj zanat. Pred vjernike ne smijemo dolaziti prenapiti, spremni da eksplodiramo na brbljanje jednoga djeteta. Nemojmo davati izgled preokupacije, preopterećenosti, brige, užurbanosti, trčanja od oltara do sakristije, pa do ispovjedaonice i natrag, što daje vrlo loš dojam. Trudimo se da sa sabranošću a bez hladnoće prenosimo riječi Života i Svjetla.¹⁶

d) Organizacijski uvjeti: Pripremati se za nedjelju s cijelim župskim centrom. Ne raditi samo prema osobnoj intuiciji, već studiozno i planski. Radi nedjeljne kondicije izbjegavati subotni pastoralni rad, ako je to moguće. Ako to nije moguće, trebalo bi izabrati petak i subotu do podne kao dan neposredne organizacijske, duhovne pripreve za nedjelju. Taj dan više posvetiti molitvi i razmatranju. Subotom na večer sve spremiti za nedjeljnu liturgiju. Raditi odgovorno i pripremati se sa samostanima i laicima. Nedjeljom ne multipicirati mise i učiniti da među misama bude dovoljno velik razmak. Na kraju, najvažnije je da se sve što je rečeno učini s pravim duhom, ako se već ne može sve izvršiti.¹⁷

e) Organizacija mise i ostali elementi:

Na ulazu crkve dočekati ljude i s njima se pozdraviti, isto tako i na odlasku. Ulaz mora biti čist i rasvijetljen.

Reklama koja donosi misao nedjelje.

Uredne posude za blagoslovljenu vodu.

Prihvatiti starce, bolesnike i turiste i za njih se pobrinuti.

Skladna i uredna zvonjava.

S vremena na vrijeme svemu tome dati smisao sa kratkim natuknicama.

Što ne može učiniti sam, neka čine župni pomoćnici: redovnice, mladež, župni apostoli.

Svećenik neka vrši svoj dio, a drugima neka prepusti njihov dio bez obzira na to što bi on mogao »najbolje« sve sam izvršiti.

Biti vjerni prenosioci Riječi, jer Božja Riječ oblikuje Crkvu (PO 4). Zato je potrebna priprava cijelog župskog centra. Svaka bi dakle nedjelja trebala imati slijedeću pripravu:

1. Homilija za svećenike
2. Shema homilije za vjernike
3. Komentar mise.
4. Posebne molitvene nakane.

Uz to jedan dan u tjednu pripada s pojedinim grupama za nedjeljnu liturgiju.

U misu unijeti više vlastitoga života vjernika »da se u njima proizvedu sve obilniji plodovi Duha...« da postanu »duhovne žrtve ugodne Bogu po Isusu Kristu, koje se u služenju Euharistije pobožno prinosu Ocu s prinosom Gospodinova Tijela« (LG 34).

16. MIGNONE, MARIO, *La domenica di un pastore d'anime: speranze, consigli, prospettive*, La domenica, Padova 1968, str. 180—193.

17. Nav. dj.

S obzirom na sv. pričest. Ne čini se dovoljna uspomena ako se ne poslušaju Kristove riječi: »Uzмите i jedite . . . uzмите i pijte . . .« Ako kruh nije doista kruh. Još uvijek vlada strah od pričesti, a vjernici se sjećaju teških uvjeta s kojima je ona bila povezana. Taj strah treba razbijati da bi sv. pričest sa periferije ponovno ušla u srce Crkve. Tada ona djeluje na obiteljski, radnički i društveni život.¹⁸

f) Dijeljenje ostalih sakramenata. Neću se zadržati previše na ovom problemu, već spominjem samo načelno da treba privikavati vjernike da se sakramenat pokore izvršava izvan mise i možda odrediti koji dan u tjednu kao pokornički dan u vidu nedjeljne liturgije. Ostale sakramente tako dijeliti da budu prisutni vjernici, da budu pripravljeni, uz tumačenje. Ovdje bih osobito naglasio baptizmalnu euharistiju, koja se spominje kod sv. Otaca, tj. misa spojena sa krštenjem. Možda bi bilo dobro da jedna nedjeljna misa bude određena za krštenje.

g) Drugi liturgijski ili paraliturgijski čini kao što su blagoslovi, adoracije, brevijar, krunica — određuje se prema potrebi vremena i prostora.

h) Organizirati katkada posebnu liturgiju za starce i bolesnike.

i) subotna anticipacija nedjeljne mise trebala bi biti svečana kao u nedjelju i s blagdanskim raspoloženjem.

3. Dušobrižnik i nedjeljni odnos prema zajednici

U životu i radu svećenika vrlo je važan njegov odnos prema nedjeljnom liturgijskom skupu — tj. prema zajednici Božjega naroda. Svećenik nije pokraj ili iznad zajednice, nego potpuno unutar zajednice kojoj pripada kao što ud pripada tijelu. Ali zajednici se ne pripada, kako kaže Solženicin u romanu »U prvom krugu«, ni po rođenju, ni po radu, ni po obrazovanju, već po duši. Svećenik nije gospodar ili predvoditelj naroda, već njegov služitelj. Svjestan je da je sve dobio od društva, od zajednice, i da bez nje uopće ne bi mogao živjeti. U svakom članu svoje zajednice gleda korekturu svojeg života i rada.

Svećenik koji na svoje mjesto u zajednici drugačije gleda, tj. kao da je u opasnosti od zajednice, sakriva se često iza sakramenata, ističe osobitost svoga poziva, uzima posebno odijelo koje ga čini sakralnim, prihvaća nerazumljive obrede kojima se okružuje i traži poslušnost svojoj riječi jer je on »Božji zamjenik«.¹⁹

Crkva želi da njezini svećenici »opće s drugim ljudima kao s braćom . . .« Oni se »na neki način po ređenju odabiru unutar Božjega naroda, ali ne da se odijele od njega ili od bilo kojeg čovjeka, nego da se sasvim posvete djelu za koje ih Gospodin uzima. Ne bi mogli biti Kristovi službenici kad ne bi bili svjedoci i djelitelji nikogjeg drugog života osim zemaljskog, ali ni ljudima ne bi mogli služiti, ako bi im ljudski život i prilike ostali strani« (PO 3).

Ovo je potrebno imati pred očima radi usmjerenja pravilnog nedjeljnog odnosa prema zajednici. Svećenik bi naime morao biti veza jedinstva unutar župe. Jedinstvo koje počinje od oltara oblikuje se

18. Nav. dj.

19. BAUER, RICHARD, *Priestersein ist schön und schwer zugleich*, Priester Gestern Priester Morgen, Cura Verlag, str. 87—112.

u liturgijskoj riječi, hrani euharistijom, prelijeva se u kontakte unutar župe i izvan župe, utvrđuje se ljubavlju, koja se zatim u nesebičnom davanju oploduje i ujedno druge oploduje, raznim oblicima apostolata.²⁰

Svećenik treba da se posebnim respektom odnosi prema nedjeljnom liturgijskom skupu, jer taj skup u sebi sadrži misterij Kristova prisustva.²¹

Dušobrižnikova služba u zajednici na korist je cijelog ljudskog društva, jer učvršćuje pripadnost članova, aktivira ih, stavlja ih u nužnost hijerarhijskog đakonskog ustrojstva, usmjeruje ih prema univerzalizmu i forsira daljnji razvoj tih aktivnosti.²²

Kao što je svećenik član Božjeg naroda bez ikakvih duhovnih ili materijalnih privilegija, tako je i član sveopćeg Kristovog svećeništva, od kojega se razlikuje doduše bitno, kao član službenog svećeništva, no ta razlika nije ni u duhu, ni u krvi, ni u mesu, premda je bitna, već samo u biti služenja.

On nije gospodar župe, ni župnog stana, ni Crkve, ni nadarbine, ni blagajne, nego samo jedan između ostalih odgovornih i specijaliziranih služitelja zajednice. S njime su suupravljajući njegovi vjernici, a on je odgovoran zajednici kojoj predsjedava. Prema tome, danas si više niti jedan svećenik ne bi smio dozvoliti da jedino on ima uvid u župnu blagajnu i s njom upravlja, dok veliki broj vjernika privređuje.

4. Dušobrižnik i nedjeljni odmor i zabava

Neću teoretski govoriti o odmoru, jer se o tome dosta govori u drugim temama. Govorit ću o primjeni psihičkog i fizičkog odmora na svećenikov život u nedjelju. Po sebi je jasno da je odmor potreban i dušobrižniku. No po sebi je također jasno da on ne može redovito misliti na neki specijalan odmor baš u nedjelju. Njegov odmor bit će unutar njegove nedjelje, koja je bogata svojim sadržajem. Ako je odmor počinak srca u Bogu, da se tada može lakše dati braći ljudima, onda će i njegov nedjeljni odmor biti takav počinak u Bogu da se lakše i bez napetosti i neuroze može dati svojoj braći pod svim vidovima nedjeljnoga života. Svećenik će i na taj način pokazati da je član svoje župne zajednice, da je s njom jedno.

Kako bi to konkretno izgledalo, teško je reći. Ovisi o osobama, vremenu i prostoru. No neke smjernice mogu dati:

1. Da se uđe u nedjelju barem donekle svjež i odmoren.
2. Da sve ono što se radi bude bez napetosti, koje su vjernici siti svakoga dana, da bude u blagdanskom raspoloženju.
3. Nije važno ni da sve učini s obzirom na rad i s obzirom na odmor, već je važno da bude učinjeno u nedjeljnom duhu, u pashalnom odsjevu.

20. GNADIGER, KARL, *Der priester als Band der Einheit in der Pfarrei*, Lebendige Seelsorge, 13 (1962) str. 11–16.

21. LECUYER, J., *Die liturgische Versammlung*, Concilium, 2 (1966) 84.

22. FLORISTAN, C., *Der Gemeindegottesdienst und seine Seelsorgselemente*, Concilium, 2 (1966) str. 94–99.

4. Da organizira kakav mali izlet sa župnim centrom.
5. Izleti s manjim ili većim grupama vjernika, a da to ne budu nužno hodočašća.
6. Da se vjeronauk prebaci više u radne dane, a nedjelja da bude više za sastanke i susrete.
7. Da prisustvuje priredbama i zabavama u svojoj zajednici, ali tako da se ne osjeća kao nadglednik ili kao onaj koji i tu mora imati glavnu riječ, da ne bi štogod ispalo krivo.
8. Da organizira susrete unutar i izvan župe.
9. Da se nedjeljno popodne upotrijebi za izgradnju župne elite.

Zaključak

Iz svega što sam rekao slijedi da nedjelja zauzima središnje mjesto u svećeničkoj egzistenciji. U nju se slijevaju njegove misli, molitve, osjećaji, planovi, tjeskobe, radosti i rad. Svećenik, pročišćen i oploden u nedjeljnom misteriju, izlazi osvježen i osnažen da bi u stalnom ritmu i dinamici nastavio svjedočiti o prisustvu pashalnog misterija. Nedjelja nije kao ostali dani, ona je centralni dan, dan u kojem se na neki način nalaze svi ostali dani kao u svom izvoru, zenitu i ušću. U nju se slijevaju i iz nje izlaze. Time ona daje ritam i osmišljenje njegovom svećeničkom i dušobrižničkom životu.

SUMMARIUM

De problematibus, de experiētiis necnon de orientatiōe diei dominicae ut centri vitae ac activitatis sacerdotalis auctor agit. In genere, dies dominica pro sacerdote dies valde difficilis et oneribus gravis est; celebratiōnibus liturgicis et paraliturgicis, operibus caritatis et laboribus curae animarum ita expletus, ut sacerdos pro se nec requiem nec occasionem collendi vitam spiritualem propriam invenire potest. Cum autem dies dominica una cum suo mysterio paschali, liturgia, communionē fidelium ad mensam eucharisticam maxime actuata necnon cum requie physica centrum vitae populi Dei esse. Sacerdos in liturgia et in cura animarum die dominica cibum pro vita sua spirituali invenit atque una cum communitate Christi fidelium animum remittit, ut animo in Deo remisso se allis libentius dare possit. Dies dominica pro sacerdote fons et caput eius activitatis pastoralis cum munere suo speciali dandi rhythmum et dynamicam totae hebdomadi evadit.